

# Մանգրամի Էֆեսոս

## Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԷՆԷ

1867 ՅՈՒՆՎԱՐ 10 ՍԱԸ

ՆԻՄԵՐՈ 246

Մանգրամի Էֆեսոս համայնքի 300  
նիսիս վերին, սենեկի գրքի, բոլոր փարազ տախի  
իշխան օլարադ, 200 զ" օլուպ, ալթը 100 զ" օլա-  
րադ, վե նիսիսի տախի 50 ար փարազ տախի 50 ար :

Իշխան Վեճեր սաթը իշին, պի-  
րինճի տեֆատա 5, իքինճի տեֆատա 2,  
վե իւլիւնճի վե սաթը տեֆատա 1  
էր զուրուշ ալթնադ ար :

Մեքթուպ վե սաթը, Պեյ-օլուստա տօլու-ե տ-  
467 նիսիս փարազ ԼԷՎԱՏՈՒ ՀԵՐԱՆՏ Թադա-  
նեթինտե, կարապետ 8. Փանստեանէ կեօնտերիւնէ քար :

### ՀԱՎԱՏԻՍՈՒԹՅՈՒՆ ԹԵԼԷԿՐԱՖԻԿԷ

Փարիս, 20 յունվար սապահն սաաթ  
8 վե 15 տագրգասընտա :

Տիւնքի կիւն նէշը օլունան պիր ֆէր-  
մանը իմբերաթորի միւնիպինճէ, սէրպէսի-  
նէթէ տայիր զայնթիւ մուհիմ իսլանաթլար  
հուսուլէ կէլմիշ տիր. սէնա վե գալմիւն  
մէճիսլերինտէ լայինա իւզերինէ միւնստէլէ  
հուգուգու թէֆթիշ հուգուգունա թանկիլ  
օլունմուշ, վե հիւքիւմէթին կէրէք բօլի-  
թիգասըն, վե կէրէք իտարէսինի թասա-  
հուպ իթմէք իւզրէ, վիւքէլանըն գամարա-  
լարտա հազըր պուլունաճաղը անլալըմը  
տըր : Մեքթուպ ֆէրմանտան էվլէլ պուլու-  
նան իմբերաթոր հազրէթլերի թարաֆընտան  
պիր մէքթուպուն մաալինճէ, մաթպուաթ  
ճիւնհալարընըն թէսվիսէթի թահրգաթ մէճ-  
լիսլերինէ ինալէ օլունաճաղը. վե թէճէմիւ  
հուգուգունա տայիր հիւքիւմէթ թարաֆըն-  
տան պիր հէնի նիգամ վազ օլունաճաղը,  
վե մեքթուպ թէսպիրլէր իսէ արթըգ միւ-  
րատլարը էպնիլէսինին խիթամընը մուճիպ  
օլաճաղարը պէնան օլունմուշ տուր :

Տիւնքի կիւն վիւքէլա իսթիֆասընը վէր-  
միշ տիր :

Մանարիստան իւլէ ուզլալըմը օլունաղու  
հալաթիսինին թաստիգ օլունմատըղը Վիլէն-  
նատան թէլէկրաֆ իւլէ պիւթիլիմիշ տիր :

Փարիս, 20 յունվար ախչամըն սաաթ  
3 վե 40 տագրգասընտա :

Մօնիթէօր նամ րէսմի զազէթա շու ա-  
թիտէքի զաթլարըն ինթիլսապընա տայիր  
օլան ֆէրմանլարը իլան իլէտի. եանի Մ.  
Բուհէր մալիյէ նազըրը, մարէլալ Նիէլ հար-  
պիյէ նազըրը, ալիւրալ Բիկօլթ տը Թէնուլիլի  
պահրիյէ նազըրը, վե Մ. Յօրսատ տը լա  
Բօֆէթ զիրաաթ նազըրը նասպ օլունմուշ-  
լար տըր :

Մ. Պէհիգ սէնաթէօր նասպ օլունմուշ  
տուր :

Մ. Մ. Մուլթիէ Լապալէթ, Բուհէր Տիւ-  
րիւի, Վալլան, Պարօշ վե Վիթրի նամուն  
զաթլարըն իսթիֆալարը գապուլ օլունմա-  
մըշ արը :

### ՀԱՎԱՏԻՍՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱՅԻԼԻՑՈՒՆ

Լոյտ վարօրու իւլէ շու մէքթուպլարը  
ալմընը :

Հանեա 7 յունվար :

Պունտան էվլէլի մէքթուպլար իւլէ  
ճէնէրալ-ամիրալ նամ Բուսիա Ֆրգաթ-  
նունուն Ուեա Բուսիա իւլէլիսին պիր թագըմ  
էճնէպիլէր ալմըն օլունաղունալ պիւլիւր-  
միշ իսթիմ : Էվլէլ էմիրտէ թէվաթուր  
պուլմուշ օլան շու հալաթիս, թասհիհէ  
միւհիթաճ տըր : մեքթուպ կէմի էճնէ-  
պիլէր ալմըն օլունաղու, իլա կիրիտի  
Ֆամիլեալար, եանի գարը, չօճուգ վե  
պիր գալ եարալարը ելքէթմիշ վե  
քեաֆֆէսինի տախի Բիրէեէ կիօթիւր-  
միւշ տիր : Պու ելքէթիւլիւր, ճէգիլէ-  
տէ ասաիշի հալին քեամիլէն իսթի օլուն-  
մասըն կէճիթիլէրէքէր տիր : Օսմանլը  
տէվլէթի պու խուսուս հագըրտա բրօ-  
թէսթօ իտէրէք Բուսիա գօնսօլսունա  
տախի խապէր վէլմիշ տիր :

Մահը հալին իսթիֆասընտա, Գօրօ-  
նէօս գօմանտասը թահիթընտա օլունաղու  
հալտէ պիր պէօլիւք զօրպա, Բէթիմօ  
էեալէթիստէ, վե պին արնալուտ ասկէ-  
րի պուլունան էրիսգօրի նամ գարիլէեէ  
կիթմիշ վե սէօլէնտիլինէ նէգարէն,  
մեքթուպ Արնալուլթլար, օն իքի գատար  
մէվլթա պըրազարադ կէրի չէքիլմէեէ մէճ-  
պուր օլունաղու տըր : Ասաքիլ մահէլը  
մէգպուրէտէն չէքիլթիլթէն սօնրա, զօր-  
պալար թարաֆընտան, գարիլէտէ պու-  
լունան իսլամ իսթիլէրի աթէլէ վէրիւ-  
միշ վե Բէթիմօ էեալէթի գարիլէլէրին-  
տէ տաղըմըն օլան Օսմանլը Ֆամիլեալա-  
րը, եէնիտէն մեքթուպ խիմտէ օլան չէ-  
հիլէ չէքիլմէի էմրի պասիլէթտէն աւտ  
իթմիշ տիր :

Մուսթաֆա բաշա հազրէթլերի հա-  
լեա Սէլինօ նահիլէսինտէ պուլունաղուտա,

վե օվատա պուլունան գարիլէլէր տախիլի  
տայիրէի իթաաթ օլարադ սիւհալարընը  
թէսլիմ իթմիշլէր իսթիտէ, տաղի մահէլ-  
լէր էլան սիւհալարընը թուլմագտա  
տըրլար :

Իշիթ սիկիլիգէ նէգարէն, էճնէպի կէ-  
միլէրինին էլէնօգա կիրիալի Ֆամիլեալար  
թաշմագտա օլունաղունալ կէօրէրէք,  
Սֆաքեալար պուլունաղուալարը միւն-  
Ֆէրիա հալի թէրք իտէրէք, եէնիտէն  
զօրպալար թարաֆընը թուլմուշ տըր :  
Մահէլի մեքթուպ տաղի էհալիլէրինի  
գաթիլէն տախիլի տախիլի իթաաթ իս-  
լէմէք իշին Մուսթաֆա բաշա հազրէթ-  
լէրինին թէքրարէն օլ ճանիպէ ազիլմէթ  
իտէճէկի սէօլէնմէքտէ տիր :

Պու հալթիսըն գարիլէտա, Չիմպ-  
րագալի թարաֆընտան իթալիա վե Ա-  
վաթիա գօնսօլսարընա եաղըլարադ,  
ինկիլիզ վե Բուսիա վարօրարը կիպի,  
զօրպալարըն Ֆամիլեալարըն էլէնօգա  
թաշմագ իւզրէ ճէնուպ թարաֆընտա  
տէմիլլէմիշ օլան քէնտի հարպ կէմիլլէրի-  
նի տախի իրսալ իլլէմէլէրինի րէճա օ-  
լունմուշ տուր, հալ պու քի շիմոլիյէ  
տիկին շու րէճալարը գապուլէ շաեան  
կէօրիլմէմիշ տիր :

Հանեա 7 յունվար :

Խալի վազըթտէն պէրու կիրիտ ճէ-  
գիլէսինտէ էվլէպալարըն միւնալէլէսի  
պուլունաղու սէօլէնմէքտէ օլունալ,  
լաքին շու խուսուսա արթըգ քիմէն ինան-  
մամագտա, վե կիւն պէ կիւն ճէգիլէրին  
քեամիլէն տախիլի իթաաթ օլունալ խիթամ  
պուլմագտա օլունալ վե ալէսէվիէ էհալիլիս  
պաղը մահէլլէտէ պուլունան թէք թիւք  
զօրպալարըն հիւ նէվիլտէն թուլթարադ  
իսթիլալ խիթամ պուլմուշ կիպի գըեաս  
իթմէքտէ իտիլէր : 1841 թախիլինտէ Ֆը-  
րանսըգ վե ինկիլիզ կէմիլլէրինին կուսիա  
մանասթըրընըն եանընա կէլէրէք Գրէթի



գոմանտաւորն տա պուլունան զօրպալարըն պագըսընը ալմըշ օլուպ վէ պու իսէ իխ թիւալըն սօնու օլմուշ օլտուղունու տէր խաթըր իթտիքլէրի հալտէ, շիմոի տա խի ժէնէրալ-ամիրալ նամ Բուսիա Ֆըր-գաթօնուուն խայլիճէ զօրպա երեքլէթ մէքտէ օլտուղու քէնտի դընասլարընը թաստիգ իթմէքտէ իտի:

Հալ պու քի, շիմոիքլէրտէ վուգու պուլան իքի խուսուս զօրպալարա եէնի տէն իւմիտ վէրիպ, հէր քէսին զիւիւմի նի տախի թէպտիլ իթմիշ տիր:

Ինկիլիպին էնսիւրանս նամ վաքօրու Բուսիանըն տախի պալատէ գըքրի կէշմիշ իլէ օլան իսիմտէ, Ֆրգաթօնուն, էլէ-նօզա Կիրիտ Ֆամիլեալարը թաշմագտա օլմալարը իւզէրինէ սէօյլէմէք իսթէրիմ: Ինսանիեթ տէսիսէսի իլէ օլան շուխա-րիճի մուապէնէթ, բօլիթիգաճա պիր սա-հիհ միւտախէլէ հիեթի քէսպ իթմէք տէ տիր: Ինկիլիգ գոմանտանըն թէքտիր վէ ալլ օլունուղու սէօյլէմէքտէ իսէտէ, շու թէվաթուրուն սահիհ օլուպ օլմալարը գընը պիլէմէմ:

Բուսիա Ֆրգաթօնունա կէլնտիքտէ շու աթիտէքի սուրէթտէ սէօյլէմէքտէ տիր:

Մէգըիւր Ֆրգաթօն, կիւնտիւզ վագ-թի Եունանիսթանա կէթիւրմէք արգու-սունտա տըր կիպի կէթթէրիշ իլէ պիր թագըմ զօրպալար ալմագտա, հալ պու քի կիճէ վարպ օնլարը, Աեա Բուսիլի եագընընտա պուլունան վէ եագմուրլար-տան զայէթլէ ճօշմուշ օլուպ կէշիտտէն կէշիլմէսի միւմքինսիլ օլան չայըն օ պիր գըքըսընա պրագմագտա վէ պուլա մու-գապիլ օլ գըքըտան իսթիեալ, չօճուգ վէ եարալար ալմագտա իմիշ:

Իմտի մատամ քի ինկիլիգ վէ Բուսիա, զօրպալարա մուապէնէթ իթմէքտէ տիր-լէր, մատտէնին քեամիլէն էսաքը շու կիլ-լի միւտախէլէեէ միւնհասըր պուլուն-մագտա օլուպ, ճէգիրէյի մէգըիւրէտէ օ-լան վուգուաթլար իքինճի տէրէճէտէ սանըլսալար սէպա տըր:

Գօրօնէօս, պաշընտա պիր թագըմ զօրպալար օլտուղու հալտէ, պին գա-տար Արնալուտ ասկէրլէրին զապթընտա պուլունան Էփիսգօրի նամ գարիեէ իւ-գէրինէ հիւճիւմ իթմիշ, վէ Արնալուտ-լարտան 23 մէճրուհ վէ 13 տախի մէվ թա վուգու պուլունագտան սօնրա, գարի-յէյի պօշալթմըշլար տըր:

ՍԻՒՐԻԱ

« Բէնշէմպիհ կիւնիւ, Ասիթանէտէ մուգիւմ պիր միւթէպէր թիւճճար, Պէ-րուլտան ալմըշ օլտուղու պիր մէքթու-պու պիգէ տախի կէթթէրիշ, վէ քէ-Ֆիդէլիմիդտէն պիրիսինին նէ չի իթմիշ օլ-տուղու հալատիսէ մուգալիլ օլարապ:

Սիւրիա տա ապիշի հալին իեառէ իթ-մէքտէ օլտուղու օգունմուշ իտի: Մէգ-քիւր մէքթուպուն միւէլիֆի լանըգը վէճհ իւզըն մալիւմաթ քէսպ իթմէմիշ տիր: Պու ճիւմլէ, էկէր Եունու Ֆ Գէրէմա տալիլ օլան քէյֆիյէթլէր վագթիւնտէն էվլէլճէ պիրիլիմիշ տէյիլ իտի իսէ — գերա Պէրուլտա օլան մուխպիրլէրիմիգին պիրիսի թարաֆըմըգա շու վէճհ իւզըն եագմըշ տըր:

ՊԵՐՈՒԹ 11 յունվար:

« Պիր գաշ կիւնտէն պէրու Եունու Ֆ Գարամ թէքրարէն իսեանէ չըգըշարագ, Մարօնիլէրին պիր մանասթըրընը պասմըշ վէ քէնտի աշվալը նագէճասընը թէաեիպ իթմէքտէ օլան Թարապլուս բիսգօպ-սունտան տախի դասպէն 300 առէտ օս-մանը լիւրաք ալորգտան սօնրա, պիր շօգ գարիլէրէ կիրմիշ, վէ քէնտուսի իլէ պիրլէշմէի րէտու իտէնլէր հագգընտա, Եօրթ ու թէաուտի թարիգլէրի գուլան-մըշ տըր: Պու սուրլէթլէ պաշընա պիր մըգտար տաամ թօրլարգտան սօնրա, շունճա վագթթտէն պէրու պիհուտէ եէրտէ ալթըր պէքլէմէքտէ օլտուղու, վէ արթըգ պուլունան պէօյլէ գաթի սու-րլէթտէ Ֆիւթուհաթա միւէսսէր օլմա-տըգճա, գընընա վագ իթմէմէք նիյէթի գալիլէսի իլէ, գըլըճընը չէքմիշ օլտու-ղունու գօնսօլսալար իսթար իյլէմիշ տիր:

Տափուտ բաշա հագընթլէրի Հասպէ-եա վէ Բաշէեա գարիլէրլինին իեանէլէ-րինի թէվլի իթմէք իւզըն իքէն, շու զօրպալարըն Եօնիւ ալընմաքը գըմընտա, լագըմ կէլէն թէտապիլէ սէրիան թէշէպ-պիւս իյլէմիշ տիր:

Պունտան էվլէլէրի կիճէ ճէպէլի Լիպ-նան վալիսի հագընթլէրի, պին նէֆէրի սիւվարի օլտուղուարը հալտէ, իքիպին նէ-Ֆէր ասկէր իլէ, Պէթէտոլինտէն իքի սա-աթ մէսապէտէ օլան Հատթէ նամ մա-հէլտէ պուլունմագտա օլուպ, պու կիւն տախի Գէսըրուանա ալիմէթ իթմէք իւզըն եօլա չըգմագտա տըր:

Ասաքիրի Շահանէ պաշ գոմանտանը Տէրլիշ բաշա հագընթլէրի Շամտան պու-ճանիպէ վասըր օլմուշ տուր:

ԳԵՐԷԻ:

— Լէվանթ Հէրալտ պիր այ միւտ-տէթ թաթիլ օլունուղագտան մատա, նամուսու առաքիրի Շահանէեէ հագա-րէթ իթմիշ օլտուղու ճիւնհասը իլէ, տէվլէթու Ալի Բիգա բաշա հագընթլէրի թարաֆընտան Մաթպուլաթ մէճիսի հուզուրունտա մուհաքէմէեէ չէքիլմիշ տիր:

ԷՖԵԱՐ 701:

— Ճէպիլ թարաֆլարընտա ալա-Ֆրանկա յունվար 2 սինտէ շէտիտ սու-րլէթտէ պիր հարէքէթի արգ վուգու

պուլուպ, էթրաֆ գարիլէ վէ գասապա-լարընտա խայլիճէ խասարաթը մուճիպ օլմուշ տուր:

— Կէշէն րէնճէմպիհ կիւնիւնտէն պէրու պուլունա պուլունմանը պիլիտ-տէ պուլունուղունուղտան, օլ թա-լաֆլարտա պուլունան միլլէթտաշարը-մըգըն աշվալը հագըրէսի հագըրնտա պա-զը մալիւմաթլար թօրլարը իսէքտէ, պէեանընա միւպաշէրէթ իթմէք իլէն, պիր գաշ կիւն սիւքիւթ իթմէմիլ իգ-թիգա իթմէքտէ տիր: Ֆագաթ շիմոի-քի հալ շու գատարը պիրիլիլիլ քի, սէառէթլու Հասան Թահսին բաշա հագ-րէթլէրի սայ ու հիմմէթլէրիլէ իճրա-սընա պէտ վէ իգտամ օլունան, վէ Ման-ղումէմիգտէ պիտաթագաթ սէնա վէ թահ-սին օգունան իսլահաթլար, հէր նասըր իսէ եալաշ եալաշ ունուտուլմաեա եիւզ թուլթուգտան պաշգա, իւշ հաթթա-տան պէրու իսէ քէնտիլէր քէյֆիլ պու-լունուղլարընտան, իտարէճէ նիշէ է-սէֆ իտիլէճէք հալլէր վուգուա կէլմէյէ պաշալմըշ տըր: Իմտի, ումարը քի պի-ալմիհի թաալեա անգարիպ քեամիլէն շիֆարէգիր օլարագ, ելինէ էվլէլէրի կի-պի Ֆուգարանըն տուաքըն ալմագլըղա հիմմէթ պուլունուրլար:

— Յունվար 3 թարիլիլէ Իսկէնտէրի-յէտէն ալորղըմը պիր մէքթուպա նէգա-րէն, թարիլի մէղպուրտան 13 կիւնմու-գատտէմ, Գուտաշէրիֆտէն ալընան խա-պէրլէրէ կէօրէ, Ս. Յակօբ մանասթըրը վարպապէտլէրլինտէն Յ. նամ վարպապէտ քէնտիսի վէ իւշ նէֆէր տիւնեէվի ար-գատաշարը ամեն: Եսայի պատրիարք հաղըթլէրլինի զէհիլլէմէքիլէ նիյէթ իթմիշլէր, վէ էվլէլ էմիրտէ գեր: Խա-հակ եպիսկոպոսու զէհիլլէմիշլէր տիր: Պտտէ հու իլլէրլինտէն պիրիսինին զամի-րինէ շու ճիւնայէթ բէք թօգունուղուն-տան, շէօյլէ քի միւմայիլէյհ եպիսկոպո-սուն Ֆէրեատ ու Ֆիդանլարընա տաեա-նամաորընտան, տօղընտան տօղըն կի-տիպ Պատրիարք հայր հագընթլէրլինէ նիյէ-թի Ֆասիտէլէրլինի պէեան ու իգրար իլլէ-մէսի իւզէրլինէ, միւշարիլլէյհ հագընթլէ-րի անիտէ եէթիլմիշ վէ բանգէ հիլ վէ սա-լիլ իլաճլար ճէլպ վէ թէրթիպիլլէ էօ-լիւմտէն իսէլաս իլլէմիշլէր տիր:

Շիմոի շու ճիւնայէթի իճրա իտէն վէ հէմէֆ քեար պուլունանլար մահպէստէ օլուպ, իսթինթագլարընա պագըլաճագ իմիշ:

— Մըսըրտան ալորղըմը հալատիս-լէր եէրիմիլ միւսաառէ իթմէտիլինտէն, պաշգա տէֆաեա թէքը իտիլմիշ տիր:

— Ճիւմա իրիթսի ալաշամը, Խարի-ճիլէ նագըրը Ալի բաշա հագընթլէրի գօնագլարընտա վիւքէլայի Ֆիխամ հագա-



բաժը ազտը մեծիս իյլմիշէր տիր .

— Թիճարէթ խանն միւսթէշալը Սէր- վէր էֆէնտի հազրէթէրի մէմուրիսէ- թի մախսուսէ իլէ բազար կիւնիւ կիրի- տէ ազիմէթ իյլմիշ տիր :

ԹԻԻՐԲԻԱ ԻՍԼԱՀԱԹԸ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՆՕԹԱԼԱՐ

« Մատամ տ'Օլնոյուն 1679 սէնէսինտէ Խաքանեհա օլան սէյահաթը իւզէրինէ թէ- էլիֆ իտիմիշ օլան քիթապը միւնասէպէ- թիլլէ :

« Խայրի վազըթտան պէրու տիր քի Էվ- րօպա , Թիւրքիստան իսլահաթ իտիսալ իտի- մէսի էլլէմիյեթի զըմննտա իսրար էյլէմէք- տէ տիր : Էկէրի Թիւրքիստան իսլահաթ , պու ա- զուլար Էվրօպան շարք Թարաֆընտան մէյ- տանէ կէտիքիլէրի իսլահաթ պի հազգ չիւբէ տա- վէթ իտիմիշ պիր սուրէթտէ իսէլէր , — Էկէր , Թարաֆը մէզպուրտան զուսուր իթմիշ օլ- մասը իսլահաթ , մազսէտ պաշգա շէյ օլմայրպ , իլլա տէվլէթի Ալիյէնին ալթ իսթիլիւկիւն- տէն , տիւշարը բէնշէյի նիֆազ օլմասընտան , վէ սէրվէթի մէնպալարընն զուրուսաընտան իպարէթ իսէ , — Էվրօպան զարգ Թարա- ֆընտան զուսուր կէտիլիլ թագտիրտէ , քէմալի հիւրմէթ վէ բազմէթի ազիմէ իլէ գապուլ օլունուպ , վէ բիշ նազարը տիգ- գաթա ալընմալը տըր : Ղարպի Էվրօպան Թիւրքիստանն էնէմիյեթի վար տըր : Նասըլ քի Գըրըմ մուհարէպէսինտէն թա կիրիտ իսթիլալընա կէլինէլէ գատար շու էլլէ- միյեթիլին վիճուսիլի թաստիգ իթմիշէր- տիր : տիւվէլի մէզքիւրէ իսլահաթ Տէվլէ- թի ալիյէնին սահիպ սէրվէթ ու սէա- տէթ օլունպ , վէ քէնտի մէտէնիյեթիլէրի սայէսինտէ , թա շայ ֆիտանլարընն վէ ի- բէք պէօճէլլէրինին զիւսանը շէմսի իլք տէֆա օլարագ կէօրտիւքիլէրի , վէ Մօնիօլ աթլա- րընն Էվրօպան կէլէճէք զէմանը իւզէրի- նէ տէնշէթու կէօլլէլէր պըրագագատ օլ- տուգլարը մահէլլէրէ ( Չին ) իտիսալ իթմէք իսթէտիքիլէրի մէտէնիյեթի ու իսլահաթ օր- տուսուրնա , Տէվլէթի ալիյէնին շարգաճը ա- կէրի օլմասը էլլէմիյեթիլին հիւս իթմէքտէ տիրլէր :

« Պուլտան նէշէթ իտէր քի , պէօլլէ պիր նիյէթի խայրիյէլէ մէպին պիր իթմիֆագ թէշէպալիւս օլունմասը ճայիլ կէօրիւլէն իս- լահաթ զըմննտա վէրիլէն նասիհաթ , Տէվլէթի ալիյէնին գաթան շէրէթ ու ազա- մէթինէ թօգունմանաճագ տըր :

« Մէզքիւր նասիհաթլար Տէվլէթի ալիյէ հազգընտա նէ գատար խայրիսան սուրէթ- տէ իսէլէր , Էվրօպան Ղարպի տէվլէթիլէրի մէնֆաթը զըմննտա տախի իթիւրագ գա- պուլ իթմէք օուրէթտէ տիր : չիւնքի Ասիա զըթասընա տէրքեար օլան նիյէթիլէրինի իճրա իթմէք իսլահաթ , եէնի պիր բուճ վէ մէ- թանէթ քէսպ իթմիշ օլան Տէվլէթի ալիյէ- նին գաթանիլին իսթիֆատէ իտէճէկինտէ չիւբէ հօգ տուր :

« Պիսան ալէյի , իշ պու միւթալամաճը պըրասընտա , Տէվլէթի ալիյէ հազգընտա լա- զըմ կէլէն սահիլիլի սէրպէսթէ սէօլլէ- մէքիլէ ապա ինթիւրագ իթմէյէճէլիլ :

« Մատամ տ'Օլնոյուն 1679 Թարիխինտէ Խաքանեհա իթմիշ օլունուրն Եօճուրուգ հիքեայիսի իւզէրինէ , կէշէնտէ Տէպա նամ զազէթատան , միւսիւ Թէնին տիգգաթա շահան պահսը օգունմուշ տուր , շէօլլէ քի մէզքիւր պահստա Խաքանեհա տէվլէթինին է- վայիլտէ Էվրօպա ապուլունտուրն հիւք- սէք մէվգըլարտան ինտիրիլէրէք , էն պա- եաղը պիր մէմալիք սըրասընա տիւշիւրմէկէ սէպէպ օլունուշ օլան էսէֆէնկիլ վուգուաթ- լար , աշիքեար սուրէթտէ պէնան գըլըն- մըշլար իտի :

« Մատամ տ'Օլնոսուն հիքեայէսինէ նէ- զարէն , Խաքանեհա տէվլէթինտէ օլան ֆէնա- լըզլար իլէ պու կիւնքի կիւն մէմալիքի մահրուսէի Շահանէի մէյնուս զըմագտա օ- լան ֆէնալըզլարըն զիյատէսիլլէ պիրպիրինէ պէնգէյիլլէրի քէմալ մէրթէպէթէաճիւկիլի- զի մուճիպ օլունուշ օլունուրնտան , վէ խու- սուսիլլէ պէօլլէ ֆէնալըզլար պուլունան հէր մէմալիք իսլահաթ սէօլլէնտիլի թագտիրտէ , օլ հիքեայէլլէրին թէքմիլ իսլահաթսը , մու- գատտէմէ ( յառաջաքանութիւն ) սաերմագ- լըզա պիր ֆուրսաթ առտ օլունաճաղընտան օգունմալարմըզա պէնան իթմէքիլիլի ճա- յիլ կէօրիւրիլ :

« Մէզքիւր ֆէնալըզլար ճէմիյեթի պէ- շէրիյէնին հաեաթը վունարլարընտա պու- լունուպ , էն միւհիմ պիր նիգաճը պօզմա- եա , էն ալա պիր թէֆէքըլիւրի սէմէրէսիլ պըրագագըլըզա քեաֆի սայրլապիլէն վէ տայիմա ֆէնալըզ հուսուլիլի մուճիպ օլու- ճու ապի մարաղար օլունուրնտան , պիւս- պիւթիւն իսարապիլլէթ թէշիլլէքէսինտէն արի գալմագ իսլահաթ , էօլլէ ֆէնալըզլար պուլու- նան մէմալիքին էհալիսի , պիր գուվլէթի մէրտանէկի իւզրէ , մէզքիւր մուգիրը մէպ- տէլլէրէ գարըն տուրմասը իթմիլագ իտէճէ- կինտէ չիւբէ հօգ տուր :

Տէվլէթ :

ԼԻՎԸՐԲՈՒԼ ԲԱՄՈՒԳ ԲԻԹԱՉԱՍԸ

3 յաւէլը Լէվըր՝ Էնէճէպէն :

Պու կիւն պունտա ալըշլէրիլ բէք իլի օլուն իսէտէ , բիյաշանըն հէյեթի տուր- կունճատըր . շունտա պունտա Ամէրիգան բա- մուրու զիւսանէճէ կէօրիւնմէքէ պաշլատը իսէտէ , քեաֆիլի ֆիեաթլար բէք զիւսանէ գալի տիրլէր . պու կիւնքի սաթըշ 15,000 պալեա , պունլարտան 4000 ի մատրապազ- լար վէ թաշրա իսլահաթ : Պու կիւնքի ֆի- եաթլար , Օրթա Պօլըտ 151-4 , Մօպիլ , 15 3-8 . Օրլէան 15 5-8 , իյի ճինա Մըսըր 17 , Բէրնամ 16 , Տօլլարա Սուրաթ 121-2 , Պէն- կալ 9 :

4 յաւէլը Լէվըր՝ Էնէճէպէն . ( Պօլ )

ճիւմա սապահըն , հաղըրըն բէսմի ի- լանընն իւզէրինէ բամուգ բիյաշաճը տուր- կունլալըպ , վէ պաղը ճինալէրտէ ֆիեաթլար ճիւզիճէ նօզսան տախի պուլունար իսէտէ , պու կիւն սաթըշլար բէք ճէսարէթիլ , վէ գալի տիրլէր . ճիւմա իրթէսի կիւնիւնտէ սաթըշ ճէսիմէ օլուն , վէ բիյաշա տօլլուն- ճա օլարագ , բէնշէմալի կիւնին ֆիեաթլարը-

նը պունտա , շարշէմալի կիւնիւնտէ եէնիտէն բիյաշա գուվլէթիլէնմէյէ պաշլատը , սէնէյի ճէ- տիտտէն սօնրա իսթէք բէք զիւսանէ ճէսիմ- լէշտի , վէ արա սըրա պիրագ եիւքսէք ֆի- եաթլարա միւթալէպէյէ տախի պաշլատը- լար իսէտէ , տիւն կիւնէ խաֆիֆէնէ իսթէք տուրկունլալտը , պու ճիւմէ սաթըշ կիւնէ խայրճանա օլուն , վէ բիյաշա գաթանտը իլէ- րունլէմէյէ մէյալը . Նիւ-Էօրգ իսպէրլէրի այըն իքիսինէ գատար եէթիլէն ( Օրթա ) ֆի- եաթլար 55 սէնթ Լիվրուրտա սաթըշտը 151-3 բէնայա , Եայընը Սի Ալընտ ալըու- իթասը տուրկունճա իսէտէ , ֆիյաթլարըն- տա պիր թէպէտտիւլաթ հօգտուր , Ամէրիգա ճինալէրի ումումէն իլէպիլլի տիր , վէ ֆի- յաթլար տախի 1-4 բէնա գատար եիւքսէք տիրլէր , Պրագիլլէրտէն ալըշլէրիլ էյիճէնէ օլուն , վէ ֆիյաթլար գալի սուրէթտէ 1-4 տէն 1-3 բէնայա գատար եիւքսէք տիրլէր , քէզա Մըսըրճատա տախի իսթէք զիյատէճէ օլուն եիւքսէք ֆիյաթլարա , հաղըր մալ արթմագտա տըր , Շարգի շինտիյա տախի իլի տիր , վէ ֆիյաթլար տախի 1-2 բէնա գա- տար եիւքսէք տիրլէր , վէ պաշգա ճինալէր ումումէն իլէպիլլի տիրլէր , սաթըշ պու հաֆթանըն իլինտէ ( 4 կիւնտէ ) 64,550 պալ- եա , պունլարտան 9,790 ը մատրապազլար , 8850 սի թաշրա , մապազըն 45710 պալ- եասը եէրլի ֆապրիգալար իլին տիր :

Պու կիւն բիյաշա ալըտը տուրկունճա , վէ գաթանտը գալի , ֆիյաթլար ճիւզիճէ ա- լըճըլար իլին խայրըլտըր , սաթըշ պու կիւն 40,000 պալեա , պունլարտան 2000 ի մատ- րապազլար , վէ թաշրա իլին տիր , պու կիւն- քի իտիսալաթ 4471 պալեա , ֆիյաթլար օր- թա Ամէրիգան 151-4 , էյի ճինա Մըսըր 17 , Տօլլարա Սուրաթ 121-2 :

Պու հաֆթաքի իտիսալաթ 45,845 պալ- եա , պու սէնէպինքի 45,845 պալեա , կէշէն սէնէ պու կիւն 67,511 , յունվար 5 տէ հա- զըր 517060 պալեա , կէշէն սէնէ պու կիւն օլան հաղըր 402650 պալեա :

5 յաւէլը Լէվըր՝ Էնէճէպէն :

Պու կիւն բիյաշա տուրկունճա օլունպ , վէ 1-3 բէնա գատար տախի իպրատա տիւշկիւն- ճէ տիր : Սաթըշ պու կիւն 8000 պալեա , պունլարտան 2000 ի մատրապազլար վէ թաշ- րա իլին տիր . ֆիեաթլար , Օրթա Պօլըտ , 15 , Մօպիլ 151-4 , Օրլէան 153-8 , էյի ճինա Մըսըր 17 . Բէրնամ 16 , Տօլլարա Սուրաթ 121-3 , Պէնկալ 9 :

7 յաւէլը Լէվըր՝ Էնէճէպէն :

Պու կիւն պունտա բիյաշա գալիճէ օլ- տու , վէ ֆիեաթլար գաթանտը էսկի ֆիեաթ- լարտան պիր թէպէտտիւլաթ օլմագսըզըն , սաթըշ պու կիւն 42,000 պալեա . պունլար- տան 5,000 ի մատրապազլար վէ թաշրա ի- լին տիր :

Ֆիեթլար Էնէճէպէն :

18 յաւէլը Լէվըր՝ Էնէճէպէն :

Շէր նէ գատար ֆիեաթլար տիւնըի ֆի- եաթլարըն իւզէրինտէ գալի իսէտէ , մալին զիւսանէլիլինտէն տօլայը պու կիւն բիյաշա պիրագ տուրկունճա տըր , սաթըշ պու կիւն



